WYMAGANIA EDUKACYJNE Z GEOGRAFII W KLASIE 5 (podręcznik WSiP Geografia)

	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
	Uczeń potrafi:				
Dział 1. Mapa					
Orientacja na mapie i globusie	• powiedzieć: czym jest geografia; co to jest środowisko przyrodnicze i geograficzne; • wymienić sfery ziemskie. • wskazać na mapie półkule północną i południową, wschodnią i zachodnią; • powiedzieć, czym jest wysokość względna i bezwzględna; • wskazać na mapie poziomice; • nazwać główne kierunki geograficzne. wyjaśnia znaczenie terminów: *mapa*, *skala*, *legenda mapy* • wymienia elementy mapy • odczytuje wysokość bezwzględną obiektów na mapie poziomicowej • podaje nazwy barw stosowanych na mapach hipsometrycznych • wymienia różne rodzaje map • odczytuje informacje z planu • wymienić kontynenty i oceany świata; • wymienić, jakie mogą być na Ziemi formy ukształtowania powierzchni; • wymienić nazwiska wielkich odkrywców.	definiować elementy środowiska przyrodniczego; •podawać przykłady, podać źródła wiedzy geograficznej. • wskazać na globusie i mapie świata: bieguny, równik, południk zerowy i 180°, półkule, zwrotniki i koła podbiegunowe. • nazwać elementy mapy; • wskazać i nazwać umieszczone na mapie znaki z legendy; zastosować skalę liniową, • rozróżnić rodzaje skali • odczytać informacje z mapy poziomicowej i mapy hipsometrycznej • wymienić elementy krajobrazu. • obliczyć wysokość względną z podanych informacji; • odczytać wartości poziomic; • wskazać na mapie główne kierunki geograficzne. • wskazać na mapie kontynenty i oceany świata; • swoimi słowami określić, czym są formy ukształtowania powierzchni.	• wyjaśnić pojęcie geografia • definiować pojęcia: geografia, środowisko przyrodnicze i geograficzne; • wymienić elementy środowiska przyrodniczego. • zdefiniować pojęcia: bieguny, równik, południk zerowy i 180°, półkule, zwrotniki i koła podbiegunowe. • opisać cechy południków i równoleżników • odczytać położenie punktów na mapie na poszczególnych półkulach • zastosować legendę mapy do odczytywania informacji; • wyjaśnić, do czego służy skala mapy; zamienia prostą skalę liczbową na minowaną i liniową • rozpoznać na mapie składniki krajobrazu Polski. • wskazać na podstawie rysunku poziomicowego, mapy okolic szkoły konkretne formy terenu; • określić, na podstawie rysunku poziomicowego stromiznę stoku. • zorientować mapę okolic	• wybrać z podanych i przyporządkować elementy środowiska przyrodniczego. • zdefiniować długość i szerokość geograficzną; • opisać cechy południków i równoleżników; • odczytać położenie punktów na mapie. • korzystając ze skali mapy, obliczyć odległości między wybranymi obiektami; • korzystając ze znaków umownych, odczytać informację z mapy fizycznej Polski. • odczytać wysokość bezwzględną z rysunku poziomicowego i obliczyć wysokość względną w zniesienia; • wskazać na mapie wielkie formy ukształtowania powierzchni na poszczególnych kontynentach; • określić trasy pierwszych wypraw geograficznych.	• podać powiązania między elementami środowiska przyrodniczego i geograficznego. • odczytać położenie obszaru; • opracować trasę podróży, uwzględniając współrzędne geograficzne. • scharakteryzować dany obszar, wykorzystując użyte w legendzie znaki umowne; • wykonać pomiary na mapie i przeliczyć je, wykorzystując skalę; • korzystając ze znaków umownych, odczytać informację z map tematycznych Polski. • posługuje się planem miasta w terenie • podaje przykłady wykorzystania map o różnej treści • analizuje treść map przedstawiających ukształtowanie powierzchni Polski

	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
	Uczeń potrafi:				
			szkoły; • wskazać w terenie główne kierunki geograficzne na podstawie mapy. • omówić położenie kontynentów i oceanów na mapie i względem siebie; • wskazać na mapie wielkie formy ukształtowania powierzchni		• omówić ukształtowanie powierzchni na podstawie rysunku poziomicowego; • porównać elementy przedstawione na mapie z elementami zaobserwowanymi w terenie. • wskazać i nazwać wielkie krainy geograficzne dla poszczególnych kontynentów; • wskazać granice między kontynentami; • porównać ukształtowanie kontynentów między sobą.

	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
	Uczeń potrafi:				
Krajobrazy Polski	-nazwać pasy rzeźby w Polsce; określić elementy środowiska wchodzące w skład krajobrazu. wymienić typy krajobrazów. -wskazać krainy geograficzne na mapie i określić ich położenie; (Karpaty, Sudety, Góry Świętokrzyskie, Tatry, Wyż. Krakowsko-Częstochowską, Wyż. Śląską, Wyż. Lubelską, Nizinę Mazowiecką, Pojezierze Mazurskie, Pobrzeże Słowińskie i Gdańskie,) -nazwać główne elementy środowiska geograficznego występujące w regionie; -nazwać grupy etniczne występujące w danym regionie.	-nazwać pasy rzeźby w Polsce i wskazać je na mapie; -określić cechy charakterystyczne dla danego pasa rzeźby. -nazwać i omówić typy krajobrazów. -wskazać i omówić położenie na mapie; -wymienić cechy charakterystyczne środowiska geograficznego występujące w krajobrazie regionu; -wymienić najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego regionu. -podać nazwy kilku miast	-przedstawić główne cechy krajobrazów Polski; -określić cechy charakterystyczne dla danego pasa rzeźby; -nazwać przykładowe krainy wchodzące w skład danego pasa rzeźby. -wskazać pozytywne i negatywne zmiany w krajobrazach powstałe w wyniku działalności człowieka. -rozpoznać krajobrazy krain w opisach; -przedstawić podstawowe zależności między składnikami krajobrazów w regionach; -opisać zajęcia, tradycje rodzinne i zwyczaje mieszkańców krainy geograficznej; -wymienić najważniejsze obiekty	-przedstawić główne cechy krajobrazów Polski; -wykazać ich zróżnicowanie; nazwać i wskazać na mapie przykładowe krainy wchodzące w skład danego pasa rzeźby. -omówić na przykładach wpływ gospodarki człowieka na zmiany w krajobrazie. -rozpoznać krajobrazy krain w opisach oraz na filmach i ilustracjach; -przedstawić podstawowe zależności między składnikami krajobrazów w regionach; -opisać zajęcia, tradycje rodzinne i zwyczaje mieszkańców krainy	-scharakteryzować rzeźbę poszczególnych pasów rzeźby w Polsce, wskazać różnice i podobieństwa, porównać je pod względem zróżnicowanie krajobrazu -ocenić wpływ poszczególnych działów gospodarki na środowisko; wskazać możliwe zmiany mające na celu poprawę warunków środowiska. -porównać cechy krajobrazu i elementy krajobrazu krain geograficznych; -wykazać specyfikę regionu na podstawie map, zdjęć, filmów geograficznych;

	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
	Uczeń potrafi:				
	-wymienić cechy miast przemysłowych Górnego Śląska; -podać nazwy głównych miast Wyżyny Śląskiej. -wymienić produkty rolne charakterystyczne dla regionu. -określić położenie Warszawy. -nazwać cechy krajobrazu najbliższej okolicy; -wymienić elementy zagospodarowania antropogenicznego.	wchodzących w skład konurbacji Górnego Śląska i wskazać je na mapie. -wskazać cechy charakterystyczne krajobrazu Wyżyny Lubelskiej. -wymienić cechy zabudowy wielkiego miasta. -wymienić i określić położenie elementów krajobrazu najbliższej okolicy; -wskazać przykłady elementów najbliższej okolicy i rodzimych.	dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego regionu oraz wskazać je na mapie. -wskazać główne surowce mineralne wydobywane w rejonie Górnego Śląska; -nazwać cechy środowiska miast przemysłowych. -omówić znaczenie warunków naturalnych dla rozwoju rolnictwa na Wyżynie Lubelskiej. -wskazać czynniki rozwoju stolicy i określić różnorodność funkcji Warszawy. -ocenić krajobraz najbliższej okolicy pod względem jego piękna oraz ładu i estetyki; -wskazać w terenie obiekty antropogeniczne i naturalne; wskazać obiekty istotne z punktu widzenia dziedzictwa kulturowego.	geograficznej; -opisać najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego regionu oraz wskazać je na mapie. -omówić przyczyny rozwoju konurbacji Górnego Śląska; -wskazać przyczyny i skutki koncentracji przemysłu na Górnym Śląsku. -omówić znaczeni gospodarcze Wyżyny Lubelskiej - rolnicze, przemysłowe i społeczne. -porównać krajobraz Warszawy i innych miast Polski. -wskazać przykłady pozytywnej i negatywnej ingerencji człowieka w środowisko najbliższej okolicy.	-opisać najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego Polski oraz wskazać je na mapie. -ocenić jakość działań człowieka i ich wpływ na środowisko w rejonie Górnego Śląska. -porównać region Wyżyny Lubelskiej z innymi regionami rolniczymi w Polsce. -porównać krajobraz Warszawy i innych stolic europejskich. przedstawić propozycje zmian mających na celu poprawę zagospodarowania najbliższej okolicy z uwzględnieniem dbałości o stan środowiska, ład i estetykę krajobrazu.
Dział 3. Krajobrazy świata					
Strefowość i piętrowość krajobrazów na świecie	na podstawie mapy stref klimatycznych opisać położenie poszczególnych stref na Ziemi.	wyjaśnić układ przestrzenny poszczególnych stref klimatyczno-krajobrazowych na świecie; przyporządkować ilustrację każdej ze stref do jej położenia na mapie świata.	wskazać analogię pomiędzy zróżnicowaniem klimatycznym w układzie strefowym, (w zależności od szerokości geograficznej) i piętrowym (w zależności od wysokości bezwzględnej).	wyjaśnić związek pomiędzy występowaniem stref oświetlenia Ziemi a zróżnicowaniem krajobrazowym świata.	-wykazać i wyjaśnić związek pomiędzy warunkami klimatycznymi a cechami poszczególnych krajobrazów.

	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
	Uczeń potrafi:				
Krajobrazy świata: krajobraz wilgotnego lasu równikowego, sawanny, śródziemnomorski, stepu, lasu strefy umiarkowanej, tajgi, tundry, pustyń gorących i lodowych, wysokogórski Himalajów	-wskazać na mapie fizycznej świata obszary występowania krajobrazów: wilgotnych lasów równikowych; lasów strefy umiarkowanej, sawann i stepów, pustyń, krajobraz śródziemnomorski, tajgi, tundry, wysokogórski Himalajów -odczytać z klimatogramu wartości temperatury powietrza i opadów w klimacie danego krajobrazu . -odszukać na mapie fizycznej Azji Himalaje, Wyżynę Tybetańską oraz rzeki: Indus, Brahmaputra i Ganges; -wskazać, jak zmienia się klimat i krajobraz wraz ze wzrostem wysokości n.p.m.	-omówić na podstawie wykresu temperatury i opadów oraz map klimatycznych cechy i zasięg klimatów: -klimatu równikowego wybitnie wilgotnego i klimatu umiarkowanego ciepłego -klimatu podrównikowego i umiarkowanego ciepłego kontynentalnego, - klimatu zwrotnikowego suchego i polarnego, - klimatu śródziemnomorskiego - porównać wykres temperatury i opadów Kuopio i Warszawy, wyjaśnić różnice - klimatu tundry; -podać przykłady roślin i zwierząt żyjących w każdym z tych klimatów -wyjaśnić, skąd bierze się piętrowość klimatyczno-roślinna w Himalajach; -podać przykłady gatunków roślin występujących w różnych piętrach klimatycznych Himalajów.	-omówić wyjątkowość ekosystemów wilgotnego lasu równikowego; podać przykłady przystosowań organizmów do życia w lesie równikowym. -porównać warunki klimatyczne, krajobrazowe i siedliskowe lasu równikowego i lasu strefy umiarkowanej; -rozpoznać, nazwać i porównać piętra lasu równikowego i lasu strefy umiarkowanej. -wyjaśnić przyczyny występowania krajobrazów sawann i stepów na świecie; -rozpoznaje krajobrazy sawanny i stepu na fotografiach. na podstawie materiałów porównać warunki klimatyczne i krajobrazowe pustyń suchych i gorących; -rozpoznać i scharakteryzować wybrane gatunki zwierząt i roślin występujących na pustyniach gorących i lodowych, dla krajobrazu śródziemnomorskiego; tajgi, tundry, krajobrazu wysokogórskiego Himalajów -omówić związek pomiędzy warunkami klimatycznymi a rozwojem rolnictwa i turystyki strefy śródziemnomorskiej. -omówić wpływ wieloletniej zmarzliny na budownictwo; -omówić związek między warunkami klimatycznymi a rozwojem flory i fauny tundry; -omówić warunki życia ludzi w tundrze oraz ich główne zajęcia. --podać przykłady działalności człowieka w Himalajach.	-wyjaśnić związek pomiędzy warunkami klimatyczno- -krajobrazowymi a sposobami życia i zarobkowania ludzi w lesie równikowym. -wykazać i uzasadnić wpływ warunków klimatycznych i krajobrazowych na życie człowieka w wilgotnych lasach równikowych i lasach strefy umiarkowanej. -wykazać i uzasadnić wpływ warunków klimatycznych i krajobrazowych na życie człowieka na sawannach i stepach, na pustyniach lodowych i gorących. -porównać krajobraz śródziemnomorski z innymi poznanymi krajobrazami, wyjaśnić różnice; -porównać gospodarkę leśną w lasach borealnych Kanady i Rosji; -rozpoznać krajobraz : wilgotnego lasu równikowego, sawanny, stepu, lasu strefy umiarkowanej, śródziemnomorski, tajgi, tundry, wysokogórski Himalajów na podstawie opisów, filmów i ilustracji. -ocenić możliwości poprawy warunków życia ludności zamieszkującej tundrę. -ocenić warunki do życia i działalności gospodarczej człowieka w Himalajach.	-wyjaśnić zależności pomiędzy położeniem klimatu równikowego wybitnie wilgotnego a zasięgiem lasów deszczowych. -identyfikować współzależności między składnikami poznawanych krajobrazów. -prezentować niektóre przykłady budownictwa, sposobów gospodarowania, głównych zajęć mieszkańców sawann i stepów. -identyfikować współzależności między składnikami poznawanych krajobrazów; -ocenić możliwości poprawy warunków życia ludności. wyjaśnić zależności pomiędzy położeniem strefy śródziemnomorskiej, (tajgi, tundry) warunkami klimatycznymi i głównymi cechami krajobrazu. -omówić na wybranych przykładach zależności pomiędzy wysokością nad poziomem morza a klimatem i roślinnością.